
BLANKA HENRIKSSON

Tradition och modernitet : bröllopsfotografier från förra sekelskiftet och från 1990-talet

Tradition och modernitet

H. Glassie menar i sin artikel Tradition (Journal of American Folklore 180) att tradition inte är ett statiskt tillstånd utan någonting som ett folk kontinuerligt skapar ur sitt förflutna. Traditionen står alltså inte för stagnation och brist på förändring som man kan tänkas tro, utan tvärtom för förnyelse.

Genom återskapandet av traditioner kan människor bygga upp nuet och utifrån det skapa en egen framtid. Traditioner dör också ut och ersätts av nya hela tiden, det är en ständigt pågående process där människor väljer att bevara och förnya i en kombination.

Det här sättet att se på traditionen kan jämföras med Magnus Bergs (1992) beskrivning av modernitet. Berg menar att moderniteten är ett hävdande av förnuftets rätt att kritiskt granska och underkänna självklar och legitimerad kunskap. Moderniteten är en övergripande rationalistisk tankefigur som verkar tillsammans med sociala och kulturella reformer.

För att beskriva begreppet modernitet har Berg använt sig av fem huvuddrag. Det första är modernitetens starkt *abstraherande tendens*. Detta beskrivs med att t ex arbetarens förhållande till den totala arbetsprocessen och slutresultatet förfrämligas. Vi ser inte längre, som i bondesamhället, helheten i form av alla moment i en fram-

ställningsprocess. Där bonden var med från ax till kaka är dagens människor endast med om en liten del i den större processen. Även socialisationen har lyfts ur familjen och sköts nu av olika instanser runt om i samhället som daghem och skola.

En effekt av denna abstraktion är *individualiseringen*. De konkreta ekonomiska strukturer som den abstraherande tendensen har brutit upp har samtidigt förstört de täta kulturella och sociala sammanhang som individen i det förmoderna samhället var en del av. Detta har lett till ett större intresse, konstnärligt och vetenskapligt, för individen. Denna känslomässigt komplicerade individ har svårt att uthärda arbetslivets abstraktion och stränga målrationellitet och söker därför emotionell bekräftelse på annat håll, i första hand hos familjen.

Traditionen är inte heller längre bindande, menar Berg. Det finns ett *frigörelsetema* där man väljer vad som skall bevaras från föregående generation.

Dessutom har religionen blivit föremål för en rationell reflektion och därigenom relativiserats. Berg talar om en *sekularisering* där inte bara religion utan även makt, kärlek och sex utsatts för en avmystifiering.

Slutligen karakteriseras moderniteten av en *framtidssinriktning* där människors uppmärksamhet är mer inriktad mot framtiden än mot det förflutna. Framtiden ställer krav

på nuet och det gäller att förbereda sig och ha beredskap för framtidens förändringar.

Genom en jämförelse av bröllopsfotografier från decennierna före och efter förra sekelskiftet (ca 1880–1920) i Nordiska Museets arkiv och bröllopsannonser med fotografi i svenska dagstidningar från 1990-talet (Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter och Smålandsposten) undersöks här hur tradition och modernitet kan ta sig uttryck i dagens bröllopsseder.

De fotografier som finns med i artikeln har som enda uppgift att visa de trender som återfinns hos dagens bröllopsannonser och det rör sig alltså inte om ett studium av enskilda fotografier.

Bröllopsfotografier

Bröllopsdagen var i äldre tid den viktigaste dagen i livet och giftermålet markerade en ny livsform och en ny ställning för brudparet. Att dokumentera denna höjdpunkt i livet genom fotografering är någonting som förekommit sedan fotograferingskonstens barndom och nu har blivit allt vanligare och förmodligen sker i de flesta fall. Ibland är det fråga om amatörfotografering utförd av anhöriga men ofta tas därtill en bild av brudparet av en professionell fotograf. Denna bild kan sedan skickas in till en dagstidnings familjesidor där den får dela rum med bilder av jubilarer och nekrologer.

Dagens dagstidningar har ofta hela sidor med bröllopsfotografier strax efter pingst som är den stora giftermålshelgen. Under det övriga året samlas vanligtvis bröllopsfotografierna till en eller ett par dagar i veckan.

Efter att Internet har gjort sitt intåg i vardagslivet har det blivit vanligt med personliga hemsidor där man berättar om sig själv och sina intressen. På dessa sidor kan man också visa bilder ur sitt eget liv. Bröllopsfotografierna kan då få en egen avdelning eller hemsida eller integreras bland

övriga fotografier. Här finns dels de arrangerade bilderna på brudparet men också fotografier från vigselakten, utanför kyrkan, bröllopfesten, smekmånaden. Även tiden före bröllopet kan dokumenteras i form av fotografier från möhippor och svensexor.

Kyrklig vigsel

Ännu i slutet av 1800-talet var kyrkvigsel i de flesta delar av Sverige mycket ovanlig. Vigselakten ägde vanligen rum i hemmet men även skolsalar och godtemplarlokaler var vanliga som vigsellokaler. I städerna förekom att man gifte sig på pastorsexpeditionen och hotellvigslar finns det flera exempel på runt sekelskiftet. Först med sekulariseringen på 1900-talet blev kyrkan vigsellokalen framför andra.

Från och med 1908 blev borgerlig vigsel ett alternativ som var tillgängligt för alla. Den borgerliga vigseln skedde och sker fortfarande ofta i rådhus, men även här var hemmavigslar inte ovanliga. År 1969 valde 10% av dem som ingick äktenskap att gifta sig borgerligt.

Idag är majoriteten av bröllopsfotografierna i dagstidningarna från kyrkliga vigslar. Majoriteten av dem som gifter sig väljer också att göra det i kyrkan och än så länge finns det i Sverige inga krav på att man tillhör kyrkan för att få gifta sig kyrkligt. Möjligtvis kan det komma att bli en ändring på detta sedan Svenska kyrkan skilts från staten vid årskiftet 1999/2000.

Bröllopsfotografiets bakgrund

Var man väljer att fotografera brudparet verkar inte skilja sig så mycket mellan de äldre fotografierna och dagens. Vanligast i dag verkar fotografier tagna utomhus vara. De flesta brudpar väljer att gifta sig under sommarhalvåret och bröllopsfotografiet tas då i samband med vigseln, förmodligen

efter själva akten eller i samband med bröllopsmiddagen. Detta innebär att bakgrunden ofta består av lummiga träd eller buskar eller en byggnad, förmodligen kyrkan eller i vissa fall platsen för bröllopsmiddagen. Inte helt ovanligt är en bakgrund som innehåller öppet vatten av något slag (bild 1).

Även på sekelskiftesfotografierna förekommer bakgrund i form av natur. Här är det dock sällan kyrkan som är i bakgrunden, i stället kan det vara antingen brudens eller brudgummens hem, där vigselakten ägt rum.

Dagens bröllopsfotografier inomhus är förmodligen oftast från själva kyrkan i de fall de inte är tagna i ateljé. Ateljéfotografierna har alltid en bakgrund som utgörs av endast en färgkuliss utan motiv (bild 2). Undantag finns på en firmahemsida på Internet där en fotograf förevisar bröllopsfotografier. På några av dessa fotografier finns kulisser i form av en diffus trappa med pelare, men jag har inte sett något liknande i någon dagstidning.

Ateljéfotografierna från sekelskiftet skiljer sig från dagens dito bland annat genom sin bakgrund. Då var det vanligaste en fond i form av en kuliss föreställande antingen ett landskap eller byggnadsdetaljer i form av kolonner och liknande.

Brudens och brudgummens klädsel

Det som numera är väldigt traditionsbundet är brudstassen. En överväldigande majoritet av brudarna i tidningarna bär vit brudklänning. Till detta hör ofta vit slöja och ibland även brudkrona. Brudbuketten verkar vara ett närmast oundgängligt tillbehör men mer sällan bär bruden blommor i håret vilket var fallet runt sekelskiftet. Brudgummen bär vanligtvis frack eller kostym med knapphålsblomma men även uniformer av olika slag förekommer.

Karakteristiskt för de svenska brudarna har i flera århundraden varit huvudpyrdnaderna; kronan, kransen och slöjan.

I Fjällbacka kyrka ägde vigsel rum 7 augusti 1999 mellan *Fredrik Skepp*, Österskår – son till Lars-Göran Schepp och Annika Olsson – och *Linn Mandahl*, Österskår – dotter till Håkan Mandahl och Agneta Wingren Mandahl. Vigselförrättare: Johan Hedlund. Tärnor var Cecilia Odlin och Katja Sundström. Marskalkar: Bengt Pettersson och Patrik Johansson-Ekdahl. Brudnåb var Alica Andersson och Ludvig Wingren. Flöjtmusik: Katja Sundström. Solosång: Mimmi Wägert. Tack till släkt och vänner för en oförglömlig dag! (Foto: Lisa Nestorsson)

Den svenska brudkronans tradition är den äldsta i hela världen, man räknar med att den är minst 400 år gammal. I äldre tid ägde de enskilda kyrkorna ofta en brudkrona som lånades ut till brudparen.

Sedan medeltiden har också bröllopskransen funnits i bruk, ofta i kombination med en brudkrona. Kransen var gjord av levande eller konstgjorda blommor. Det fanns också varianter smidda i ädelmetall. Dagens blomdiadem kan på sätt och vis ses som en efterföljare till denna bröllopskrans. Både brudkronan och brudkransen var tecknen på brudens kyskhet.

I och med empirens hårmode i början av 1800-talet kom brudslöjan. Således kan man se att dagens idealbrud med krona, slöja och hårprydnader är ett arv från modet på 1800-talets början. Klänningarna är det enda som har förändrats under tiden.

Empiren förde också med sig ett ljus och lätt mode och först nu börjar de vita brudklänningarna dyka upp, tillsammans med vita dop- och konfirmationsdräkter. Ditills hade svart varit den förhärskande färgen på högtidskläder och då även bröllopsklänningar.

Vid 1800-talets mitt kom den svarta färgen tillbaka som högtidsfärg för att omkring

Vigsel har ägt rum i Västerås domkyrka den 4 september 1999 mellan *Hélène Burwall* – dotter till avd.chef Maud Burwall och pers.dir. Axel G. Burwall, Piteå – och *Patrik Stolt* – son till advokat Ulla Stolt och framlidne dir. Karl-Axel Stolt, Djursholm.

Vigsellärdare var Bengt Linnvall.

Solosång "Ave Maria" av Schubert framfördes i domkyrkan liksom 1:a satsen av Vivaldis flöjtkonsert.

Tärna var Lena Juhlin, marskalk Peter Stolt, best man Kjell Nyman.

Brudgummens gudmor Hilda von Esch reste från Schweiz för att delta.

Bröllopsmiddag gavs på Tidö slott.

Solosång av Grieg framfördes i Riddarsalen av Peter Stolt.

Brudparet är bosatt i Rydalska huset, Viggbyholm.

Smekmånad kommer att tillbringas i Polynisien. (Foto: Eggeborn Foto, Västerås)

1900 återigen bytas ut mot vitt. Det var endast de välsituerade som använde sig av vita brudklänningar, i de lägre klasserna var

svart den förhärskande färgen under hela 1800-talet. Den svarta bröllopsklänningen kom sedan att tjäna som högtidsklänning

Den varma och soliga sensommardagen 4 september vigdes i Lidingö kyrka **Dicki Stigsson**, son till Seth och Ingegerd Stigsson, Getinge, och **Lena Helander**, dotter till Håkan och Inga Helander, Lidingö. Vigsselförättare: Åke Bonnier. Tärna var Titti Norrby, bestman Johan Janson och brudnäbb var brudens systerdotter Lisa Friman. Solosång av Catarina Tillius. Bröllopfesten gavs av brudens föräldrar på Högberga Gärd, Lidingö. Ett stort och varmt tack till familj, släkt och vänner som gjorde detta till den underbaraste och lyckligaste av dagar!!

Foto: Ian Johnson

tills den slets ut. Det ansågs i många kretsar som en onödig flärd att vara vitklädd.

Från 1920-talet var det modets nycker som hade den största inverkan på brudklänningarna. 20-talets klänningar var knäkorta, säckliknande och utan ärmor. Krigsårens brist på tyg medförde förenklade brudklänningar och många gifte sig i dräkt och hatt. På 50-talet var de aktuella modeklänningarna vita, men inte nödvändigtvis långa.

Med 1960- och 70-talen kom synen på äktenskapet som någonting föråldrat. Det blev omodernt att gifta sig, vilket också speglades i brudparets klädsel. Samboförhållanden blev allt vanligare och vigslarna var ofta borgerliga eller på annat sätt diskreta. De gamla konventionerna förkastades helt och människor gifte sig i sina vardagskläder.

Trots att bröllopsederna förutspåddes att dö ut kom 80-talet att bli en återgång till de äldre traditionerna. Ungdomarna började återigen ordna pampiga bröllop där bruden kläddes i vit klänning och slöja. Diademerna av konstgjorda blommor i vitt påminde mycket om bruket av bröllopskransar i början av 1800-talet.

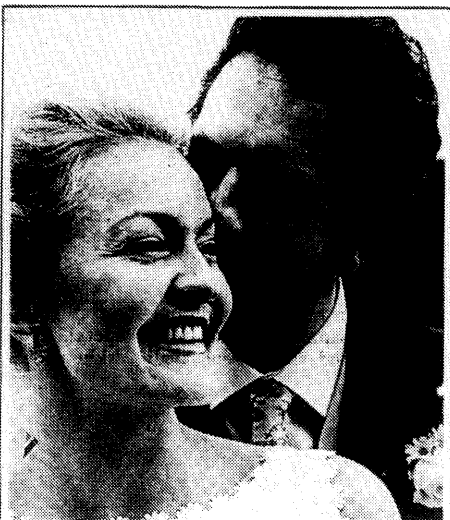
I dagens dagstidningar kan man konstatera att den romantiska bruden som kom åter på 1980-talet verkar ha kommit för att stanna. Detta syns även på intresset för stora bröllop på andra ställen. De stora kunga-brölloppen har säkert ökat detta intresse när de kablats ut över världen via televisionen. Veckotidningarna har bröllopsbilagor och på Internet kan man finna otaliga sidor som handlar om hur man ordnar det perfekta bröllopet.

så många oäkta barn föddes (15%) beror bland annat på att det var viktigt att gifta sig så snart som möjligt när kvinnan blivit gravid så att barnet skulle födas inom äktenskapet.

Men till skillnad från den tiden är det i dagens samhälle inte längre någon skam för en ogift kvinna att få barn. I alla fall inte i ett samboförhållande. Snarare är det så att det nu är vanligt att par väntar med att gifta sig för att vara säkra på att äktenskapet är någonting som kommer att hålla. När sedan ett barn kommer in i förhållandet är det dags att bekräfta förhållandet genom ett giftermål. Äktenskapet gör det lättare dels juridiskt i frågor som arv och liknande och dels i konventionellt umgängesliv. Traditionen påbjuder fortfarande att man lever i ett monogamt förhållande där man bedyrar sin kärlek till varandra i en vigselakt.

Dessutom är ett bröllop en giltig och god orsak till att hålla fest och bjuda in släkt och vänner.

Ibland passar man också på att slå ihop olika festligheter och till exempel hålla barn-dop i samband med föräldrarnas vigsel.

Vi har gift oss!
Charlotte Regén och Andreas Störiko.
Ingarö kyrka den 12 juni 1999.

Information i samband med bröllopsfotografier

Informationen som ges intill bilden på brudparet i dagstidningarna kan variera inom vissa gränser. Vanligtvis finns brudparets namn utsatt samt datum och plats för bröllopet (bild 6). Till detta kommer ofta vigsel-förättarens namn, brudparets föräldrar samt eventuellt brudfölje (bestman, brudnåbb, tärna) även om dessa inte finns med på bilden. Sedan är det fritt fram för mer detaljerade beskrivningar från bröllopet, vad som framfördes och av vem, var bröllopsmiddagen gavs eller annan information. Annon-sen kan avslutas med ett utrop som: "Tack för en fantastisk dag!", "En underbar dag!", "Ett stort tack till alla för en underbar bröllopsdag."

En del information är av det mer upplysande slaget. I Smålandsposten förekom ett antal gånger att brudgummen tagit brudens efternamn (bild 7) eller att brudparet tagit ett släktnamn, som ingen av dem burit dess-förinnan.

Parets härkomst eller nuvarande bostads-ort nämns ibland när de avviker från giftermålsorten eller det förväntade. Ett svenskt par som gifte sig i Bryssel upplyser om att "Paret är bosatt i Bryssel" medan ett annat par som gifte sig i Adelsö kyrka vid Mälaren på liknande sätt meddelar att "Paret kommer från Stockholm".

Annan lustig information är var smek-månaden skall tillbringas (exempelvis i Polynesien), det faktum att brudgummens gud-mor reste från Schweiz till Sverige för att delta (bild 2) eller att den ena namngivna brudnåbben var klädd i blått och den andra i rött.

I den mindre, mer lokalt betonade Små-landsposten där det förekommer bröllop-sannonser i nästan varje nummer är texterna i regel längre än i de två rikstäckande tid-ningarna Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. I förstnämnda tidning kan hela programmet från bröllopet finnas med så att

Vigsel har ägt rum i Ulriksdals slottskapell den 4 april mellan brudingenjör **KJELL PERS-SON**, Stockholm – son till Alf och Gunvor Persson – och personalchef **ÅSA FALLQVIST**, Stockholm – dotter till Eric och Ruth Fallqvist. Vigseln förrättades av UllaBritt Berglund. Brudnåbb var Karin Söderberg och Camilla Wrangel. Solosång framfördes av brudens far. Efter vigseln gavs middag på Ulriksdals wårds-hus. Brudgummen har antagit brudens efter-namn.

FOTO: Stockholms Brudfoto
Sture Skagermark

Britt-Inger Slättebol och Folke Thuresson vigdes den 21 november 1998 i Högalds-kyrkan, Stockholm, med efterföljande bröllopsfest på van der Nootska Palatset.

Genom utvecklande relationsarbete med bl a salsa och symbolterapi firar vi i dag vårt själsliga bröllop.

Ett varmt tack till vår vägledare Britt-Marie Samnerud, salsapedagog Julian Benitez och andra som funnits nära oss.

Vigsel ägde rum i Danderyds kyrka den 16 aug. mellan **Lars Leimu**, Sundbyberg och **Anna Welander**, Danderyd. Vigselförrättare var Gösta Tingström. Efter vigseln gavs middag på Kevinge golfrestaurang.

I Lovö kyrka har vigsel ägt rum den 11 augusti 1990 mellan **HENRIK BAUER**, Stockholm – son till professor Göran och Catharina Bauer, född Schnell, Falsterbo – och **CHARLOTTA TRIBUKAIT**, Lovö – dotter till professor Bernhard och Christina Tribukait, född Österdahl, Lovö. Vigselförrättare var kyrkoherde Anders Novak och organist Bengt Tribukait. Bruden håller Hedda Wachtmeister.

dessa seder i många fall inlemmats i våra vigseltraditioner.

Den traditionella inramningen i form av kyrklig vigsel med brud i vit brudklänning och brudgum i frack kan ges personlig prägel genom mindre eller större detaljer. Brudparet som lät sig fotograferas ridande på

Vi förlovade oss på 79° 56" N och gifte oss på 2.285 m.ö.h. **Ann-Helen Kronfjäll** och **Morten Lindh**.

varsin häst i full bröllopsutstyrsel (bild 12) och brudparet som i sina armar håller ett spädbarn som inte verkar vara vare sig brudens eller brudgummens (bild 13) kommer säkerligen att fånga blicken hos den som läser bröllopsannonser.

En vigsel som i stället för uppgifter om vigsellokal har antalet meter över havet som positionsbestämning (bild 14) hör inte heller till det traditionella materialet. En individuell prägel och en tonvikt på det som är viktigt i brudparets gemensamma liv går igen i många av dagens bröllopsfotografier utan att för den skull de traditionella inslagen utesluts helt.

LITTERATUR

- Berg, Magnus, 1992: *Modernitet. Brotningar med begrepp*. Red. B. Skarin Frykman & H. Brembeck. Göteborg.
- Glassie, H: Tradition. *Journal of American Folklore* 180:430.
- Granlund, John, 1969: Bröllopsfunktionärer. *Fataburen*. Stockholm.
- Gustafsson, Berndt, 1969: Platsen för vigseln. *Fataburen*. Stockholm.

Hazelius-Berg, Gunnel, 1969: Brud och brudgum i deras högtidskläder. *Fataburen*. Stockholm.
Lundgren, Valborg, 1969: Äktenskapet i stöpsleven. *Fataburen*. Stockholm.
Löfgren, Orvar, 1969: Från nattfriertill tonårskultur. *Fataburen*. Stockholm.
Nodermann-Hedqvist, Maj, 1969: Giftas eller ej? *Fataburen*. Stockholm.
Resare, Ann, 1988: Och bruden bar... *Fataburen*. Stockholm.
Statistisk årsbok 1999

SUMMARY

Tradition and Modernity

By comparing wedding photographs from the turn of the century, 18–1900, and wedding announcements from the 1990's in Swedish newspapers, one can see how tradition and modernity find expression in the wedding photographs of today.

Tradition in and of itself is a kind of renewal, and people actively choose which traditions shall be followed, and thereby create their own future. Modernity is also future-oriented, in that it focuses on the present and the future, and doesn't look to the past. Modernity carries with it an abstraction, in which people can no longer see the whole, but only individual parts. This leads to individualization. The modern person is not part of a larger collective, like his forefathers, rather he is first and foremost his own individual person, who is looking for confirmation.

In wedding photographs of today, tradition is often manifest in the bridal couple's attire, even though wedding attire has also varied greatly through the years. A white gown and tuxedo were not the original attire, but a return to an earlier tradition. At the turn of the century, black was the prominent color, and during the 1900's, the leading fashion even determined wedding gowns. The main adornments which have been

characteristic for Swedish brides for several centuries are still worn today as the bride's veil and/or crown.

The form of the photographs have not changed much either. Most commonly, the bridal couple is alone standing outside or against a lush natural background or a building. Indoor photographs are taken either in a studio or at the site of the wedding ceremony.

Modernity can often be seen in smaller details; it is important for the bridal couple to put their own personal twist on the wedding, and also on its documentation. These personal attributes can be found in the announcement text, or as components in the photograph itself. Children, dogs and horses are not at all unthinkable anymore in wedding photographs. It is especially common that the bridal couple's own children be in the photograph, since, in many cases, the perception of marriage has changed into a confirmation of a long relationship in which the partners may have already been living together for some years.

A display of the intimacy between the couple has become an expectation nowadays. The bridal couple often stand close to one another in an intimate pose. The relationship to the camera has also changed. People of today are accustomed to being documented through photographs, while the same occurrence was a great and serious event for a bridal couple at the turn of the century. Bridal couples smile and laugh in announcements to show their joy. Where joy was once hidden in favor of seriousness, today it is to be shown.

Gold and silver wedding anniversary announcements can also contain expressions of tradition and modernity. Sometimes the celebrating couple chooses to put the original wedding photo in the announcement, sometimes they are pictured in a new photograph, maybe from a vacation.

Tradition is important as a link to the past for today's bridal couples, however, it also seems necessary for the couple to add their own personal stamp, especially to emphasize the special things which identify the individual bridal couple, their wedding or their life together.